

RESUM

Interaccions ciència-societat en ciències socials i humanitats: estudis empírics en el Consell Superior d'Investigacions Científiques

Les interaccions entre els agents del sistema d'innovació són una peça clau per al foment de l'intercanvi de coneixement, els processos d'aprenentatge i el procés innovador. L'anàlisi de les interaccions entre universitats i organismes públics d'investigació (ciència) i els agents de l'entorn social (societat) ha rebut una gran atenció en la comunitat científica, entre altres raons, perquè els resultats d'aquestes interaccions poden tenir implicacions en el disseny de les polítiques de ciència i innovació i en la gestió de l'organització.

En aquesta tesi s'analitzen les interaccions entre els investigadors de l'àrea de ciències socials i humanitats (CSH) i els agents socials, perquè és un col·lectiu que ha sigut escassament estudiat des d'aquesta perspectiva i presenta característiques específiques respecte a altres àmbits científics. Els tres estudis que componen la tesi aborden aspectes diferents del tema objecte d'estudi i es basen en dades empíriques obtingudes per mitjà d'enquestes i entrevistes realitzades en el Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC).

El primer estudi pretén esbrinar si la utilitat del coneixement produït en les CSH és menor que en les STEM (acrònim anglés per a ciència, tecnologia, enginyeria i matemàtiques), tal com els enfocaments de les polítiques científiques a l'ús pareixen pressuposar en establir mesures basades en indicadors difícils d'aplicar a aquest col·lectiu (llicències de patents, contractes d'R+D amb empreses, creació d'empreses derivades). L'anàlisi empírica realitzada mostra que els resultats de les investigacions en CSH no són menys útils que els de les STEM perquè, en ambdós casos, hi ha agents socials que hi tenen interès. No obstant això, s'aprecia que el tipus de mecanisme de col·laboració varia entre àrees del coneixement, igual que el tipus d'agent social amb el qual els investigadors interactuen. Les empreses predominen entre els agents socials amb els quals col·laboren els investigadors de les STEM mentre que els de CSH

col·laboren amb un grup més variat d'agents socials (administracions, organitzacions no governamentals, etc.).

El segon estudi explora en quina mesura els grups d'investigació de l'àrea de CSH es relacionen amb varietat d'agents socials mitjançant vies no formalitzades. Per a això, es realitzen dues anàlisis complementàries (quantitativa i qualitativa). Els resultats obtinguts posen de manifest que la majoria de les relacions no es formalitzen institucionalment, la qual cosa significa que la institució no les identifica, registra o valora. No obstant això, la participació en aquest tipus de col·laboracions informals, que no tenen necessàriament una contrapartida econòmica, resulta atractiva pel cost relativament reduït (en termes econòmics i de temps), per l'absència de condicions restrictives (p. e. drets de propietat i confidencialitat) i per l'existència de beneficis intangibles per a l'investigador.

El tercer estudi analitza en quina mesura els grups d'investigació de CSH interactuen amb l'entorn per mitjà de diferents activitats de transferència de coneixement (TC) – consultoria, investigació contractada, investigació conjunta, activitats de formació i intercanvi de personal– i identifica els determinants de cadascuna. Els resultats indiquen que les activitats de TC més freqüents són la consultoria i la investigació contractada, mentre que l'intercanvi de personal representa una activitat marginal entre les analitzades. L'estudi dels factors que determinen la participació en aquestes activitats de TC mostra que considerar el potencial ús social dels resultats des del principi augmenta la participació dels grups d'investigació en totes les activitats de TC analitzades.

En conjunt, els tres estudis permeten concloure que la investigació en CSH produeix coneixement i resultats que són d'interés per a la societat. No obstant això, es diferencien d'altres àrees científiques en els mecanismes d'interacció predominants i en la varietat d'agents socials amb què interactuen. Aquestes conclusions poden tenir utilitat pràctica per al disseny de polítiques destinades a fomentar l'ampli conjunt d'interaccions identificades, per a la millora de les pràctiques de gestió i per a tractar d'avaluar les esmentades interaccions per mitjà d'indicadors capaços de recollir l'ampli espectre de mecanismes identificats en aquesta tesi.